

No Kidding: Laughter in Halacha Rabbi Mordechai Schiffman

Part 1: The Research

1) The Psychology of Humor: An Integrative Approach (2007), p. 312

The remarkable range of bodily functions that are said to be helped by laughter and humor, according to contemporary claims, reminds one of the advertised benefits of patent medicines a century ago. Laughter is said to provide exercise for the muscles and heart, produce muscle relaxation, improve blood circulation, reduce the production of stress-related hormones such as catecholamines and cortisol, enhance a wide range of immune system variables, reduce pain by stimulating the production of endorphins, reduce blood pressure, enhance respiration, regulate blood sugar levels, and remove carbon dioxide and water vapor from the lungs (W. F. Fry, 1994; McGhee, 1999). As such, laughter has been said to provide some degree of protection against cancer, heart attacks, stroke, asthma, diabetes, pneumonia, bronchitis, hypertension, migraine headaches, arthritis pain, ulcers, and all sorts of infectious diseases ranging from the common cold to AIDS (W. F. Fry, 1994; McGhee, 1999). With such a range of effects, it would seem that laughter threatens to put the major pharmaceutical companies out of business!

Part 2: The Gemara and Rishonim

2) שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקס

אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה

3) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ל עמוד ב

- I. אמר רב נחמן בר יצחק מהכא: +תהלים ב'+ עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה? אמר רב אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה.
- II. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר: וגילו ברעדה כתיב! אמר ליה: אנא תפילין מנחנא...
- III. מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה, חזנהו לרבנן דהוו קבדחי טובא אייתי כסא דמוקרא, בת ארבע מאה זוזי, ותבר קמייהו, ואעציבו...
- IV. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, שנאמר: +תהלים קכ"ו+ אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה, אימתי - בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ריש לקיש, שמימיו לא מלא שחוק פיו בעולם הזה מכי שמעה מרבי יוחנן רביה

4) תורת האדם שער האבל - ענין אבלות ישנה

בפרק אין עומדין להתפלל (ל"א א') אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, כלומר בזמן גלות שנאמר אז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה אימתי ימלא שחוק פינו ולשונו רנה בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ר' שמעון בן לקיש שלא מלא שחוק פיו מכי גמרה להאי שמעתא מפומיה דר' יוחנן רביה :

5) רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף כא עמוד א

גמ' וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה טעם הדבר כדי שלא ימשך מתוך השמחה לתענוגי העולם וישכח עיני הבורא על כן צריך לערבב זה עם זה כדי שיהיה על הקו הממוצע...

6) רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף כא עמוד א

אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז וכו' י"מ שטעם הדבר מפני חורבן בהמ"ק אבל שלא בשעת חורבן מותר ואין זה נכון דא"כ לא היה לו לומר בעוה"ז אלא משחרב בהמ"ק אסור לאדם שימלא שחוק פיו וכו' ומדלא אמר הכי שמעי' שאינו תלוי בחורבן אלא אפילו בזמן בהמ"ק אמר שאסור למלאת שחוק פיו בעוה"ז בשום ענין שהשמחה מרגילה את האדם שישכח המצוה כמו שאמרנו למעלה ומאי דאמרינן אימתי ימלא שחוק פינו ולשונו רנה בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה לא מפני המקדש בלבד אומר אלא הכי קאמר אימתי ימלא שחוק פינו ותהיה השמחה מותרת מזמן שיעשה עמנו נסים ויושיענו ואז באותו הזמן נשמח כדי לגלות נפלאותיו וגבורותיו ויאמרו הגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה ויראו בשמחתנו ויבושו ושמחה כזו שהוא שמחת הבורא היא מצוה גדולה משום פרסומי ניאס

7) חידושי הריטב"א מסכת ברכות דף לא עמוד א

אין הטעם שאסור משום אבילות החורבן, אלא משום שלא יתגבר יצרו עליו מתוך השחוק, אבל לימות המשיח דליכא יצר הרע ליכא למיחש

8) רמב"ם הלכות דעות פרק ב

לא יהא אדם בעל שחוק ומהתלות ולא עצב ואונן אלא שמח, כך אמרו חכמים שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה, וצוו שלא יהא אדם פרוץ בצחוק ולא עצב ומתאבל אלא מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, וכן לא יהיה בעל נפש רחבה נבהל להון ולא עצב ובטל ממלאכה, אלא בעל עין טובה ממעט בעסק ועוסק בתורה, ואותו המעט שהוא חלקו ישמח בו, ולא בעל קטטה ולא בעל קנאה ולא בעל תאוה ולא רודף אחר הכבוד, כך אמרו חכמים הקנאה והתאוה והכבוד מוציין את האדם מן העולם, כללו של דבר ילך במדה הבינונית שבכל דעה ודעה עד שיהיו כל דעותיו מכוונות באמצעות, והוא ששלמה אמר פלוס מעגל רגליך וכל דרכיך יכונן.

Part 3: The Poskim

9) טור אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקס

ואסור לאדם שימלא שחוק פיו בזמן הזה שנאמר אז ימלא שחוק פינו :

10) בית יוסף אורח חיים סימן תקס

ואסור לאדם שימלא שחוק פיו בגלות הזה שנאמר (תהלים קכו ב) אז ימלא שחוק פינו וגו'. בריש פרק אין עומדין (ברכות לא). אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה ומפרש רבינו דבימי הגלות דוקא קאמר וכך פירש הרמב"ן בתורת האדם (מהדו' שעוועל עמ' רסד) אבל רבינו יונה (שם כא: דבור ראשון) פירש דשלא בימי הגלות נמי קאמר שהשמחה יתירה מרגילה את האדם לשכוח המצוות:

11) מגן אברהם סימן תקס

אסור לאדם כו' - כי שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה:

12) ט"ז אורח חיים סימן תקס

שחוק בעה"ז. - כ"כ בשם רבינו יונה דמשמע גם שלא בזמן הגלות דלא כנוסח הטור שכתב בגלות הזה ונלע"ד שיש חילוק בזה דלענין שמחה שאינו של מצוה ודאי אסור אפי' שלא בזמן הגלות למלא פיו שחוק אבל בשמחה של מצוה היה היתר בזמן שב"ה קיים כגון שמחת בית השואב' ושמחת דוד שהיה מכרכר בכל עוז ובזמן הגלות ערב' כל שמחה ואפי' בשמחה של מצוה כגון בחתונה או פורים מ"מ לא ימלא פיו שחוק כנלע"ד נכון:

Part 4: Room for leniency? Three Possibilities

13) ערוך השולחן אורח חיים הלכות תשעה באב סימן תקס

ואסור לאדם שימלא פיו שחוק בעוה"ז כי שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה וזהו אפילו בזמן המקדש אסור וזהו כשעוסק בהשחוק זמן מרובה עם אחרים אבל שחוק בעלמא לית לן בה ופשוט הוא דאסור לשמוע זמר אשה דזהו קירוב לעריות :

14) ספר האשכול (אלבק) הלכות תפילה דף יד עמוד א

וכתב גאון ז"ל ואסורי דאמור רבנן דלאו דאוריתא כגון למלאות שחוק פיו בעולם הזה, ולשמש מטתו בשני רעבון, ולישן ביום יותר משינת הסוס, וכל כיוצא בהן אין עליהן לא מלקות ולא נדוי אלא קורין אותן עובר על תקנת חכמים :

15) תוספות מסכת תענית דף יא עמוד א

אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון - ואם תאמר הרי יוכבד נולדה בין החומות ואותו העת עת רעב היה וע"כ שימשו מטותיהן בשני רעבון ויש לומר דלכ"ע לא הוי אסור אלא למי שרוצה לנהוג עצמו בחסידות ויוסף לא שימש אבל שאר בני אדם שימשו.

16) בן יהוידע, ברכות שם

קשא ודאי כל מילי דחסידותא דשמע ר"ל מן ר"י היה מקיים ומאי שנא האי דקמ"ל עלה? ונ"ל בס"ד כי ר"ל היה טבעו בדחן כמו בר קפרא וכפי טבעו ומנהגו היה קשא עליו חסידות זו ועל"ז היה נזהר בה